

La Política Integrada de Producte (IPP)

*Elena Masferrer i Dodas
Llorenç Milà i Canals
Joan Rieradevall i Pons*

La Política Integrada de Producte (IPP)

Elena Masferrer i Dodas¹, Llorenç Milà i Canals^{2,3}, Joan Rieradevall i Pons^{2,3}.

¹ Direcció General de Qualitat Ambiental, Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya. Correu-e: wmasferrer@correu.gencat.es.

² Elisava Escola Superior de Disseny (UPF). Correu-e: lmila@elisava.iccic.edu; jrriadevall@elisava.iccic.edu.

³ Centre d'Estudis Ambientals (UAB). Correu-e: llorenc@klingon.uab.es.

Continguts

Resum	3
Introducció	3
El Llibre verd sobre la Política Integrada de Producte (IPP)	5
<i>Producció Ecològica</i>	6
<i>Demanda Ecològica</i>	8
<i>El Preu Just</i>	9
Avanços en la IPP a nivell europeu	11
Què significarà la IPP en els propers anys?	12
L'opinió dels experts	13
Pere Riera	13
Cristina García-Orcoyen	14
Per a saber-ne més	15
Els autors	15

Resum

La Unió Europea vol avançar cap a l'establiment d'una Política Integrada de Producte (en anglès, *Integrated Product Policy*, IPP) en el marc de la política ambiental comunitària. Aquest nom es refereix al fet que es reconeix en el producte l'origen dels impactes ambientals del sector productiu, i s'estableix un marc per tal que les polítiques ambientals afectin aquests impactes al llarg de tot el cicle de vida del producte, des que es concep fins que es converteix en residu. La IPP proposa estratègies fonamentades en les eines de mercat, per tal de reduir els impactes ambientals del sector productiu sense tanta reglamentació, afavorint els acords voluntaris i la col·laboració entre els diferents actors implicats en el producte: indústria, consumidors i usuaris, administració, centres de recerca, etc. Aquesta monografia fa un repàs a aquest nou enfocament, i resumeix les principals estratègies que proposa: producció més ecològica, demanda més ecològica, i preus més justos. Finalment, es discuteix l'estat actual de la seva implantació i les perspectives de futur, i es dona l'opinió d'alguns experts.

Introducció

L'augment constant del consum de productes¹ a Europa està generant greus impactes ambientals globals en totes les etapes del cicle de vida dels mateixos, procedents de l'ús desmesurat de recursos materials i energètics, i de la generació d'emissions contaminants. Entenem com a cicle de vida d'un producte el conjunt d'etapes "des del seu bressol fins a la tomba", que comprèn l'extracció i el processat de les matèries primeres, el procés de producció, la seva comercialització, l'ús i la gestió final dels seus residus (vegeu la figura 1). Durant tot el cicle de vida hi ha interrelacions del sistema del producte amb el medi ambient: s'extreuen recursos del medi i s'hi aboquen residus de tota mena (sòlids, gasosos i líquids).

El model actual de consum que tenim al món occidental és clarament insostenible, si es planteja el gaudi del mateix estat de benestar material per a tots els habitants del planeta. Per exemple, no hi hauria prou recursos a la terra perquè tots poguéssim tenir (i utilitzar) un cotxe per persona. L'evolució cap una societat més sostenible requereix una desvinculació del consum de recursos (materials i energètics) de l'evolució en el benestar de les persones.

¹ Entenem per productes tant béns com serveis.

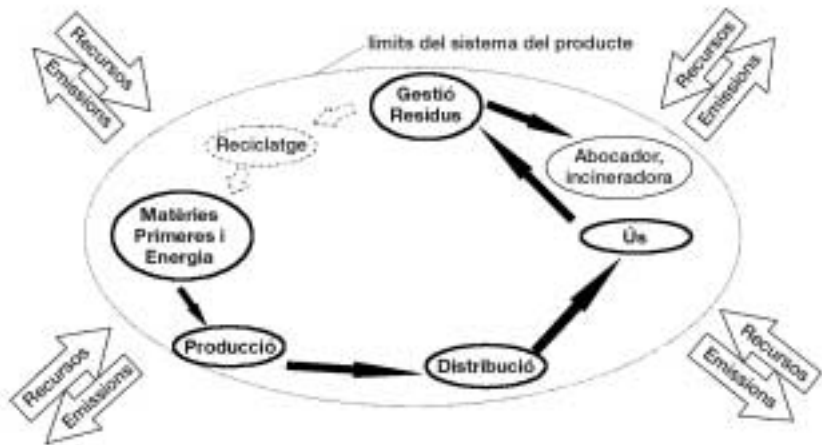

Figura 1. El ciclo de vida dels productes. El sistema del producte es relaciona amb l'entorn a través dels impactes ambientals (consum de recursos i generació d'emissions).

Per tal de reduir l'impacte ambiental associat al consum de béns i serveis, cal tenir en compte que la fase de producció és sovint molt problemàtica pel que fa a l'impacte ambiental generat, però no és l'únic focus de generació. Així, els productes que tenen una durada llarga solen tenir un impacte ambiental més gran durant la fase d'ús, a causa del seu consum d'energia o les despeses de manteniment (penseu en els impactes generats pel consum de

...centrant tots els esforços en reduir els impactes ambientals "a la fàbrica" (...) es podria oblidar que la major part dels impactes no es generen sempre durant la producció, i s'ometrien moltes opcions de millora.

benzina en un cotxe, o pel consum d'electricitat, aigua i detergents en una rentadora, etc.). També hi ha productes que presenten una gestió com a residus molt complicada: les bateries de productes elèctrics, els CFCs de les neveres, els materials compostos, etc. generen la major part dels seus impactes en convertir-se en residus. En resum, centrant tots els esforços en reduir els impactes ambientals "a la fàbrica" (a través de polítics puntuals de reducció d'emissions, instal·lació de filtres i depuradores, fomentar la Producció més Neta, etc.) es podria oblidar que la major part dels impactes no es generen sempre durant la producció, i s'ometrien moltes opcions de millora. Per tant, a l'hora de reduir l'impacte ambiental generat pels productes, pas necessari per a assolir el desenvolupament sostenible, cal que ens fixem en totes les fases del cycle de vida del mateix (vegeu la Figura 1).

La Política Integrada de Producte² (IPP) és, doncs, la resposta que des de la Unió Europea es dona a l'enfocament tradicional de la política ambiental, centrat en el sector productiu. En aquesta política es reconeix la necessitat d'ampliar el marc d'actuació en política ambiental per tal de fomentar un mercat de productes més ecològics (ecoproductes). Aquesta ampliació es dona al nivell de l'abast de la política (les actuacions no es proposen només al centre productiu, sinó a tot el cicle de vida del producte), i al nivell dels instruments que utilitza (que passen a fonamentar-se en el mercat com a idioma més comprensible per a les empreses).

El Llibre verd sobre la Política Integrada de Producte (IPP)

El *Llibre verd sobre la IPP*³ és un document estratègic de la Comissió Europea publicat el febrer de 2001 que pretén reforçar i reorientar la política ambiental relativa als productes per mitjà de la participació de tots els actors implicats, amb l'objectiu de reduir els efectes ambientals dels productes en el transcurs de tot el seu cicle de vida, tot facilitant la seva acceptació per part dels consumidors.

A un nivell pràctic, la IPP reconeix les forces del mercat com el principal motor de l'economia, i per tant intenta centrar els esforços en l'ús d'aquestes forces de mercat per tal d'assolir els seus objectius. Concretament, les tres línies estratègiques fonamentals presentades al *Llibre verd* són:

- **Producció Ecològica:** La promoció de millores ambientals en la producció de productes (ecodisseny).
- **Demanda Ecològica:** Facilitar l'accés a una informació sobre els productes més respectuosos amb el medi ambient, per tal d'afavorir la compra verda i un ús i manteniment més eficients d'aquests productes.
- **El Preu Just:** La internalització dels costos (o beneficis) ambientals globals en el preu dels productes, "qui contamina globalment, paga".

Aquestes tres línies estratègiques relacionen els diferents actors implicats al cicle de vida dels productes a molt nivells. Principalment s'observen els fluxos de productes i capital que van del sector productiu als consumidors i

² En el marc de la IPP també es dona una definició molt àmplia de producte, que inclou tant els béns com els serveis.

³ COM. 2001. *Libro Verde sobre la Política de Productos Integrada*. Comissió de les Comunitats Europees. Document disponible a [<http://www.europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm>].

usuaris, i viceversa. L'administració és un actor important que regula moltes d'aquestes relacions, i els centres de recerca contribueixen amb la innovació en mètodes de producció, eines de mercat, etc. Finalment, les ONG representen forces de pressió que impulsen accions d'altres actors.

Així, per a la producció ecològica no n'hi ha prou amb què la indústria treballi en implantar l'ecodisseny, sinó que cal recerca⁴ per tal de desenvolupar l'ecodisseny i noves tecnologies més netes, cal que l'administració promougui aquesta producció més neta amb les seves subvencions, etc.

Per a fomentar la demanda ecològica, lògicament l'actor principal sobre el que cal incidir és l'usuari o consumidor. Aquesta influència es pot fer a partir d'educació ambiental o d'eines de mercat promogudes per l'administració o la pròpia indústria (ecoetiquetes i declaracions ambientals de productes). L'opinió pública és un flux invers d'informació des dels usuaris i consumidors (i ONG) fins a la indústria, que afecta el seu comportament.

Finalment, a l'hora d'incidir en un preu més just, principalment l'administració pot afectar a través dels impostos amb què grava els productes, però també amb les subvencions que dona a la indústria. En aquest camp també és necessària molta recerca, encara.

Producció Ecològica

Pel que fa a la producció ecològica, ja no ens referim únicament a utilitzar processos més nets (tecnologies més eficients), sinó a promoure els Productes més Nets. La disciplina que s'encarrega de pensar-los és el que s'ha anomenat Disseny Ecològic (o EcoDisseny). Aquest consisteix en introduir durant l'etapa inicial del disseny accions de millora ambiental global del producte, que afectin tot el seu cicle de vida (vegeu la Figura 2). Aquestes millores poden afectar la seva funció, la selecció de materials més ecològics, l'aplicació de tecnologies més netes en els processos productius, millores ambientals en el transport i en els envasos, en el seu ús i en la gestió final dels residus. L'avantatge de tractar els productes des del punt de vista del disseny és que la major part de les decisions sobre la resolució del producte encara no estan fixades, i per tant es pot incidir en aspectes crucials per a la bondat ecològica. A més, en mirar totes les fases del cicle de vida al mateix temps podem centrar els esforços de millora en aquelles fases més problemàtiques, de manera que s'aconsegueix major eficiència.

⁴ Val a dir que aquesta recerca es pot fer a la pròpia indústria, en centres de recerca independents, universitats, etc.

Per a aconseguir-ho, cal que els sectors interessats (productors, dissenyadors, etc.) coneguin els efectes ambientals al llarg del cycle de vida i difonguin aquesta informació, per tal que els consumidors la coneguin.

En aquest sentit, el *Llibre verd sobre la IPP* proposa el foment de la difusió d'informació relacionada amb el cycle de vida dels productes, així com de les eines que poden ajudar el sector productiu a reduir l'impacte ambiental global associat als seus productes. Exemples d'aquestes eines són l'Anàlisi de Cycle de Vida (ACV) o les metodologies simplificades per a l'anàlisi de cycle de vida (Milà i Canals *et al.* 2001).

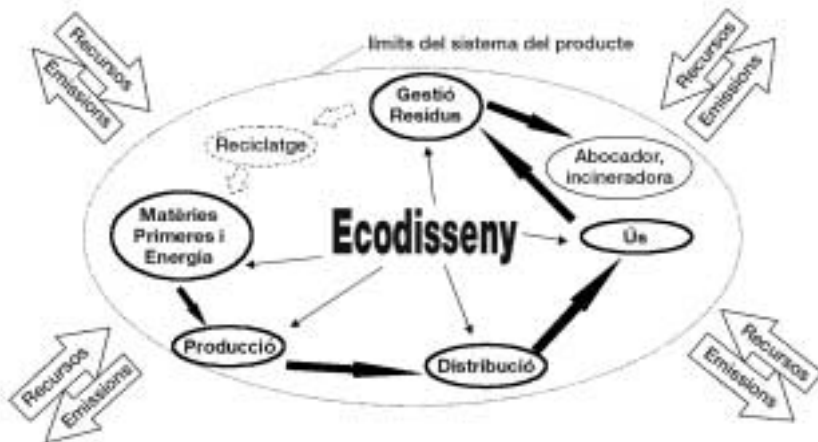

Figura 2. El disseny del producte és l'únic moment en què es poden afectar els impactes ambientals produïts durant tot el seu cycle de vida.

Una altra línia per a fomentar la producció més ecològica és la inclusió d'aspectes ambientals en les normes de productes. Fins ara la certificació de productes confirmava l'aptitud per a l'ús i la seguretat per a l'usuari. Cal que en el futur s'associï també la idea de qualitat ambiental als productes que compleixen una norma europea. Al *Llibre verd* també se suggereix el desenvolupament de normes genèriques sobre la inclusió d'aspectes ambientals en el procés de disseny de productes. En aquest sentit, actualment s'estan realitzant reunions de treball al si de l'Organització Internacional per a la Normalització (ISO/WG 3: ISO/PDTR 14062.4) per tal de discutir les possibilitats d'una norma internacional sobre la introducció d'aspectes ambientals en el disseny de productes. Tanmateix, les recomanacions que s'arriben a fer en documents tan generals són força lògiques, i sembla més prometedora l'elaboració de directrius específiques per a grups de productes. Per exemple, a Catalunya s'està treballant en l'elaboració de documents de difusió de l'ecodisseny adaptats als

sectors del paper i cartró i del mobiliari urbà, que incorporen indicacions sobre les estratègies d'ecodisseny més útils en aquests sectors.

Finalment, un nou instrument proposat pel *Llibre verd sobre la IPP* és la creació dels anomenats *Panells de Productes*. Aquests són grups d'interès relacionats amb un producte concret (p. ex.: fabricants, usuaris, administració...) que plantegen la manera d'abastar els objectius ambientals o de superar els obstacles en relació amb el seu grup concret de productes. La creació d'aquests panells portarà a què hi hagi reaccions més ràpides i més orientades per part de les empreses en generar debat, i potser portarà a resoldre problemes abans que es necessitin mesures legislatives.

Demanda Ecològica

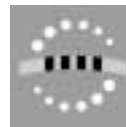
La demanda de productes ecològics per part dels consumidors és la principal força motriu capaç d'aconseguir que la indústria intensifiqui els seus esforços de millora ambiental al llarg del cycle de vida del producte, i tendeixi cap a productes més ecològics. Per això és important estimular els consumidors a escollir productes ecològics.

Facilitar informació ambiental sobre el producte pot ajudar a l'hora de guiar els consumidors en la seva elecció. En aquest sentit, els sistemes d'eco-etiquetatge (com per exemple, l'Etiqueta Ecològica de la Unió Europea o el Distintiu de garantia de qualitat ambiental del Departament de Medi Ambient) poden realitzar una funció important. Actualment, aquests sistemes no han esgotat el seu potencial d'influència en el mercat. Per això, el *Llibre verd* expressa la voluntat d'ampliar-ne l'àmbit d'aplicació i el finançament.

Igualment, els criteris ambientals desenvolupats per a cada grup de productes d'una eco-etiqueta podrien ser utilitzats més àmpliament en qualsevol situació en la qual fos necessària una comparació entre productes més i menys ecològics (en contractes públics per exemple). En aquest sentit, el *Llibre verd* proposa revisar l'estratègia d'etiquetatge de la Unió Europea per tal d'estudiar-ne el potencial d'informació.

Logotip Etiqueta Ecològica de la Unió Europea

Logotip Distintiu de garantia de qualitat ambiental

Figura 3. Logotips de l'etiqueta ecològica europea i la catalana.

La pròpia informació sobre l'ús del producte que dona el fabricant també és una bona manera de reduir l'impacte durant la fase d'ús. Si s'usa el producte seguint les especificacions tècniques se'n pot augmentar el rendiment i reduir-ne el seu impacte. Cal que les consideracions ambientals siguin ben presents en aquestes especificacions.

Finalment, el *Llibre verd* centra també la seva atenció en la contractació pública. Actualment, els contractes públics representen un promig del 12% del PIB de la UE, arribant fins a un 19% en determinats Estats membres. Si una part substancial de les autoritats públiques incrementés la demanda de productes ecològics, es produiria un efecte molt important sobre aquest mercat, obligant les empreses a incrementar-ne la producció. Cal, doncs, que les administracions públiques assumeixin la seva responsabilitat i elaborin directrius i manuals de contractació ecològica. En aquest sentit, el Departament de Medi Ambient va editar l'any 2000 una guia de compres públiques ambientalment correctes⁵. Igualment, la Comissió Europea va publicar el passat juliol una Comunicació⁶ interpretativa sobre la possibilitat d'integrar els aspectes ambientals en la contractació pública.

El Preu Just

Els preus del mercat, sovint no reflecteixen els veritables costos ambientals dels productes i serveis al llarg del seu cicle de vida. Es produeixen fallides al mercat que comporten que els productors i usuaris puguin causar impactes ambientals al medi sense pagar-los. D'aquesta manera, hi ha productes que poden ser més barats encara que el seu cost per a la societat és més elevat que d'altres productes més ecològics, generant-se així una situació injusta. A més, si els productors redueixen els impactes ambientals dels seus productes i en conseqüència, els costos ambientals que la societat en conjunt ha de sufragar, seria just que els productors es beneficiessin d'un tracte preferent des del punt de vista d'impostos i ajudes estatals. Cal resoldre aquestes deficiències del mercat d'acord amb el principi de qui contamina paga, assegurant que el veritable cost ambiental del producte al llarg del seu cicle de vida s'integri en el preu.

En aquest sentit, el *Llibre verd sobre la IPP* es proposa investigar els principals elements del preu que dificulten un major grau d'acceptació dels productes més ecològics al mercat. També se suggereix la possibilitat d'utilit-

⁵ Guia de compres públiques ambientalment correctes. Departament de Medi Ambient. Barcelona, 2000.

⁶ Comunicació interpretativa sobre la legislació comunitària de contractes públics i la possibilitat d'integrar els aspectes ambientals en la contractació pública. COM (2001)274 final.

zar una tributació diferenciada en què, per exemple, els productes més ecològics (com ara productes amb etiqueta ecològica) paguessin un tipus d'IVA reduït dins de la Nova Estratègia de l'IVA. Una altra possibilitat d'actuació són les subvencions i ajuts de l'administració, que s'haurien de donar preferentment a aquells productors que redueixen els impactes ambientals associats al cycle de vida dels seus productes.

Si el fabricant perd la responsabilitat del producte un cop el producte surt de la fàbrica, no té incentius per tal de reduir tots aquells impactes més enllà de les seves portes.

Relacionat amb això, hi ha el concepte de la responsabilitat del fabricant. Els impactes ambientals d'un producte es generen al llarg de tot el seu cycle de vida, però en canvi les opcions de millora d'aquests impactes es concentren a la fase de disseny i producció. Si el fabricant perd la responsabilitat del producte (i dels impactes que aquest generi) un cop el producte surt de la fàbrica, no té incentius per tal de reduir tots aquells impactes més enllà de les seves portes. En aquest sentit, ja fa uns anys

que es comença a parlar de la responsabilitat (estesa) del fabricant per referir-se a la necessitat d'ampliar aquesta responsabilitat més enllà de la fàbrica.

Per exemple, si s'integren en el preu del nou producte els costos que es produeixin després d'haver-lo venut, es propicia la prevenció dels mateixos en la fase del disseny. Una aplicació pràctica d'aquesta opció és la nova directiva de Vehicles Fora d'Ús (2000/53/CE), en què es trasllada al fabricant de cotxes la responsabilitat de la gestió dels residus (fins ara era del propietari final del cotxe). Amb aquesta iniciativa, s'aconsegueix que el productor dissenyi el cotxe per a facilitar-ne el reciclatge de les peces, per a evitar l'ús de substàncies tòxiques (que haurien de ser gestionades com a residus especials), etc. És d'esperar, doncs, que el cost d'aquesta gestió del cotxe com a residu s'inclogui al preu final del producte.

Finalment, cal esmentar que hi ha alguns conceptes poc tractats per la IPP, i que en canvi es consideren crucials en el camí cap a l'assoliment del desenvolupament sostenible en el marc del sector productiu. Així, en un taller recentment realitzat a Barcelona sobre la IPP (Masferrer i Dodas *et al.* 2001) s'observa que els instruments de mercat no són suficients per si sols sinó que cal incorporar també accions més socials, com l'educació ambiental. A més, s'ha de ser conscient que cal actuar també sobre la racionalització del consum.

Avanços en la IPP a nivell europeu

En el marc de la UE no és fins l'any 1997 quan apareixen el primers documents comunitaris sobre la Política Integrada de Producte (IPP) que posen en evidència que per a poder assolir un desenvolupament més sostenible cal donar més rellevància a totes les etapes del cicle de vida dels productes. Finalment, el 7 de febrer de 2001 es presenta el *Llibre verd sobre la IPP*. Actualment, la Comissió està treballant en l'elaboració del *Llibre Blanc sobre la IPP* que serà presentat durant el segon semestre de l'any vinent.

Les principals fites durant tot aquest temps i fins avui es resumeixen a la taula següent.

Data	Acció
Durant l'any 1997	Realització d'un estudi per part de la Comissió sobre el desenvolupament a nivell nacional i internacional de l'enfocament de la IPP, i l'ús per part de la indústria i els consumidors del concepte de cicle de vida. L'objectiu era obtenir elements que justificuessin la necessitat o no de crear una Política Integrada de Producte Europea.
Desembre 1998	Realització per part de la Comissió d'un Taller d'Experts sobre IPP amb la participació dels diferents sectors interessats.
Maig 1999	El Consell de Ministres discuteix la IPP en el Consell Informal de Weimer, i conclou que és necessària l'aparició de la IPP al pla comunitari.
Febrer 2000	Creació de l' <i>Informal European Integrated Product Policy Network</i> per tal d'iniciar una discussió al voltant del concepte de la IPP a nivell europeu.
Desembre 2000	Segona reunió de l' <i>Informal European IPP Network</i> .
Durant l'any 2000	Realització d'un segon estudi actualitzat sobre el desenvolupament de la IPP als Estats membres.
Gener 2001	Publicació del VI Programa d'Acció de la Comunitat Europea en matèria de Medi Ambient, en el qual es recull la intenció de desenvolupar la IPP a nivell comunitari.
Febrer 2001	Publicació per part de la Comissió del <i>Llibre verd sobre la IPP</i> i obertura d'un procés consultiu amb les parts interessades.
Febrer 2001	Tercera reunió de l' <i>Informal European IPP Network</i> .
Març 2001	Realització d'una jornada oberta de debat sobre el <i>Llibre verd (The IPP Green Paper: Launching the Stakeholder Debate)</i> .
Maig 2001	El Consell publica les seves conclusions sobre la IPP.

Maig-Juny 2001	Realització d'un seguit de tallers d'experts per a discutir aspectes concrets de la IPP.
Juny 2001	Publicació per part del Comitè de les Regions d'un Dictamen sobre el <i>Llibre verd</i> .
Juny 2001	Quarta reunió de l' <i>Informal European IPP Network</i> .
30 juny 2001	Es tanca el període per a presentar comentaris al <i>Llibre verd</i> amb la presentació de més de 133 informes per part de les diferents parts interessades.
Juliol 2001	Publicació del Dictamen sobre el <i>Llibre verd</i> per part del Comitè Econòmic i Social Europeu.
Octubre 2001	Audiència Pública sobre el <i>Llibre verd</i> al Parlament Europeu.

Què significarà la IPP en els propers anys?

L'objectiu prioritari de l'**administració comunitària** és facilitar el procés d'implantació de la IPP, més que intervenir de forma tradicional amb un desplegament legal ambiental per mitjà de noves directives per a sectors de productes com les ja desenvolupades per als sectors d'envasos i embalatges, automoció i electrònica. Així, el marc d'acció de la UE en el camp de la IPP se centra en acordar uns objectius generals de millora ambiental del producte per mitja d'un diàleg previ. També la incorporació de la visió de cicle del producte en documents legislatius actuals centrarà els esforços de la UE en els propers anys.

Pel que fa a les **administracions locals i regionals**, treballaran en el desenvolupament del mercat d'ecoproductes de forma complementària a les accions de la Comissió Europea. Els àmbits d'actuació d'aquestes administracions poden emmarcar-se en accions com ara la compra verda i la informació ambiental sobre un consum més responsable als ciutadans. Aquesta "ambientalització" de les compres, així com la major incidència en campanyes d'educació ambiental, segurament demanarà una major presència de tècnics ambientals en les administracions locals i regionals.

Les **universitats i centres de recerca** que treballen en disseny i medi ambient jugaran un paper important en aquesta estratègia. L'ecodisseny és un element innovador i prioritari dins dels programes LIFE i Viè Programa d'Acció en matèria de medi ambient de la UE. Aquests programes brindaran una bona oportunitat perquè els departaments de medi ambient i disseny d'aquests centres, en cooperació amb les empreses i els altres sectors implicats, desenvolupin treballs de R+D+I (Recerca, Desenvolupament i Innovació) que aportin solucions en el camp de la reducció del consum de recursos i energia, i en la minimització de les emissions.

Un dels altres actors clau en aquest procés seran els **consumidors i usuaris**. Aquests disposaran cada vegada d'una major informació i transparència ambiental en els productes, de manera que tindran més criteris per a l'elecció (durabilitat, qualitat...). Aquest canvi vers una informació més comprensible, pertinent i creïble serà possible gràcies al desplegament de les ecoetiquetes, i a una millora de les especificacions tècniques del fabricant o d'organitzacions de consumidors sobre com reduir l'impacte ambiental en l'etapa d'ús i manteniment. Lògicament, el preu cada vegada més ajustat dels productes ecològics (obtingut a partir de la internalització dels costos ambientals al preu dels productes) serà també determinant en aquesta "ambientalització" de la demanda. L'educació ambiental des dels ens locals i regionals jugarà també un paper important en aquest procés.

Per últim, tot i que en una posició preponderant, cal esmentar el paper que jugarà la **indústria** en aquesta estratègia. La integració d'una nova visió ecològica dels productes sobre la base de la innovació dins dels paràmetres de decisió d'aquest sector és indispensable per a l'èxit de la IPP. L'interès de les empreses pel disseny ecològic es basa en diversos aspectes. Des d'una perspectiva comercial es preveu una millora de la imatge de marca, conquesta de nous mercats gràcies a la compra verda per part de l'administració i consumidors sensibilitzats, etc. També des de la lògica productiva i de la relació amb l'administració s'entén que l'ecodisseny pot comportar una reducció de costos, més anticipació a les mesures reglamentàries, facilitat en gaudir de les noves ajudes en R+D+I en el camp de l'ecodisseny, etc. Després que a nivell internacional les grans empreses ja fa alguns anys que han començat a incorporar consideracions ambientals als seus procediments, serà la incorporació de les PIME a aquest procés el que marcarà el futur del desenvolupament de l'ecodisseny. Així, el coneixement d'aquests temes per part dels tècnics ambientals que s'incorporin a la indústria serà fonamental.

L'opinió dels experts

Pere Riera

Quines perspectives tenen els instruments econòmics en el marc que proposa la IPP? Creu realment factible un tipus d'IVA diferenciat per a productes més ecològics?

Si bé el concepte general d'aplicació d'instruments fiscals ambientals sembla força clar, hi ha casos relativament complexos que, sota l'aparença de bons instruments, no són en realitat les millors solucions econòmiques a

problemes ambientals. Aquest és el cas de la Política Integrada de Producte (IPP). Per tal de corregir l'excés de dany ambiental que molts productes generen al llarg del seu cicle de vida, el *Llibre verd* proposa com a principal mesura econòmica l'aplicació d'un tipus reduït a l'impost sobre el valor afegit (IVA) d'aquells productes que portin una "etiqueta ecològica europea" conforme tenen un impacte ambiental més petit que d'altres. Sense entrar en la discussió de si els impostos indirectes són o no un bon instrument econòmic, la mesura equival a pagar menys impostos del que és la norma per tal de contaminar menys. Viola, per tant, el principi de qui contamina paga. A més, sota una simplicitat aparent de dividir els productes en dues categories ("més contaminants" i "menys contaminants"), s'hi amaga una complexitat excessiva, poc acurada i evitable. És excessivament complex perquè el procés d'etiquetatge suposa l'anàlisi i posterior actualització de tot el cicle de vida de cada producte. És poc acurat perquè només contempla dues categories, i no pas un continu. I és evitable perquè el sistema d'impostos ambientals és una alternativa superior. Només cal que cada vegada que es produeix, transporta, consumeix un bé i es tracta el seu residu, s'apliqui l'impost ambiental corresponent (impost energètic, sobre emissions, etc.). Així, cada producte tindria el recàrrec òptim, seria de fàcil aplicació i s'aconseguirien els objectius del Llibre verd, tot respectant el principi de qui contamina paga⁷.

Pere Riera és Professor d'Economia Aplicada a la Universitat Autònoma de Barcelona

Cristina García-Orcoyen

Quina és la posició del Parlament Europeu respecte la IPP?

Actualment, en el si del Parlament Europeu, s'està debatent el *Llibre verd sobre la IPP*. En la proposta de Resolució que es troba en fase d'elaboració, s'emfatitza la importància de considerar els sectors com l'educació o l'àrea social. En aquest sentit, reconeix la necessitat de crear una estratègia educativa, gradual i a llarg termini, dels consumidors finals.

De la mateixa manera, s'insisteix en la importància de la comunicació i de la participació de totes les parts interessades, així com en la necessitat de crear una bona estructura de comunicació, participació i cooperació de tots els grups interessats.

⁷ Basat en un escrit de Pere Riera que apareixerà properament a la revista TOTS.

Finalment, el Parlament aposta per una combinació adequada de tots els instruments del *Llibre verd* que no comporti una duplicació i conflicte més que no pas un increment de la legislació actual.

Cristina García-Orcoyen Tormo és Diputada del Parlament Europeu i portaveu del PP a la Comissió de Medi Ambient, Salut i Política dels consumidors. Directora de la *Fundación Entorno, Empresa y Medio Ambiente*. Ponent del Llibre verd sobre la IPP al Parlament Europeu.

Per a saber-ne més...

- COM. 2001. *Libro Verde sobre la Política de Productos Integrada*. Comissió de les Comunitats Europees. Document disponible en diversos idiomes a [<http://www.europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm>].
- Masferrer i Dodas, E.; Milà i Canals, L.; Rieradevall i Pons, J.; Samitier i Martí, S. 2001. *Política Integrada de Producte. Propostes a l'estratègia d'implantació proposada en el Llibre verd*. Elisava Escola Superior de Disseny, Associació Catalana de Ciències Ambientals, Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, maig de 2001. Document electrònic disponible en català i castellà a [<http://www.gen-cat.es/mediamb/qamb/docfinalipp.htm>]
- Milà i Canals, L.; Rieradevall i Pons, J.; Domènech i Antúnez, X. 2001. *Les eines de l'anàlisi ambiental per a l'ecodisseny*, a *Empresa i Medi Ambient*, **3**, 25-30. Barcelona, abril de 2001.

Els autors

Elena Masferrer i Dodas	Llorenç Milà i Canals	Joan Rieradevall i Pons
Llicenciada en Ciències Ambientals (UAB), tècnica de la Direcció General de Qualitat Ambiental del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya i sòcia de l'Associació Catalana de Ciències Ambientals (ACCA).	Màster en Ciències Ambientals (UAB), professor d'ecodisseny i membre del Departament de Recerca en EcoDisseny d'Elisava Escola Superior de Disseny (UPF). Consultor ambiental en les àrees d'ecodisseny i anàlisi ambiental de productes i processos. Col·laborador del Centre d'Estudis Ambientals (UAB) i soci de l'Associació Catalana de Ciències Ambientals (ACCA).	Doctor en Ciències Químiques i MBA, Professor d'ecodisseny i director del Departament de Recerca en EcoDisseny d'Elisava Escola Superior de Disseny (UPF). Professor de projectes de ciències ambientals al departament d'Enginyeria Química de la UAB. Ha publicat cinc llibres i més de cent articles en el camp del medi ambient.

Associació Catalana de Ciències Ambientals

www.ictnet.es/acca
acca_cat@teleline.es

c/ Providència, 42, 3r
08024 Barcelona

Edita: ACCA
Imprimeix: Altés, s.l.
Col·lecció: Monografies Ambientals ACCA
Número: 1
Imprès i Editat a: Barcelona
Desembre 2001
Dip. legal: B. 51.780-2001

Foto Portada: Pila de residus d'envasos industrials. Bidones Roma, Barberà del Vallès
(autor: Joan Rieradevall i Pons)

Amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient

Se n'autoritza la reproducció total o parcial, sempre que se'n citi la font